

160 de ani de la înființarea Arhivelor Statului

Într-o atmosferă proprie marilor sărbători, Arhivele Statului din România — visiterie a spiritualității românești, în ale cărei sipețe aurite, generații de cărturari au adunat, cu pioșenie și dăruire, dovezile existenței neamului românesc pe acest pământ, au marcat cu fastul cuvenit cei 160 de ani pe care i-au sărbătorit de la înființare, ani mai buni sau mai întunecați, mai liniștiți sau mai zbuciumați.

Simpozionul, care a avut loc în ziua de 24 septembrie, a cuprins o densă desfășurare de comunicări științifice, pentru susținerea cărora, la sediul Direcției Generale a Arhivelor Statului s-au reunit slujitorii săi din tot cuprinsul țării.

În cuvîntul de deschidere, directorul general al Arhivelor Statului din România, general-major Ion Munteanu, cu emoția și solemnitatea cuvenite momentului, a afirmat că, în cînda zbuciumatei sale istorii, poporul român se poate mîndri cu un tezaur arhivistic bine conservat și îngrijit cu sfințenie de slujitorii Arhivelor Statului. După 160 de ani de activitate, această instituție și-a păstrat neștirbite prestanța și probitatea.

A urmat comunicarea cu titlul „Unitatea arhivelor românești — expresie a unității teritoriale a României”, susținută de directorul Arhivelor Centrale, Corneliu Lungu, cuprinzînd o sinteză a privire la prezența arhivelor în viața Țărilor Române și modul în care activitatea acestora a fost percepută în epocă și în perspectiva istorică, relevînd pregnanța reflecției prin ele a aspirațiilor sociale și naționale ale neamului.

În lucrarea sa „Aurelian Sacerdoțeanu — director al Arhivelor Statului”, Ioana Burlacu a adus în prim plan complexa personalitate a celui care a fost unul dintre cei mai prestigioși conducători ai instituției.

Următoarele comunicări s-au situat pe trei coordonate, delimitînd anumite sfere de interes. Într-o primă categorie pot fi grupate acele lucrări care au avut în vedere poziția documentului de arhivă în complexul univers informațional actual, multitudinea valențelor sale, valoarea sa cognitivă și formativă, relevanța și forța de a institui ample

relații culturale, într-un benefic sincronism intelectual, precum și diverse aspecte privind tehnica în munca de arhivă. Pot fi menționate la acest capitol lucrările: *Documentul istoric — izvor de cultură* (Marin Radu Mocanu); *Universul informației* (Ionieă Stoica); *Manuscrise românești în străinătate* (Gheorghe Buluță); *Folosirea documentelor de arhivă în procesul de învățămînt* (Maria Dogaru și Teodor Mavrodin); *Arhivele ca serviciu public* (Alexandru Duță); *Arhivele și conservarea lor* (Florea Oprea).

Alte comunicări au pus în lumină neobosită și, de cele mai multe ori, neștiută muncă a celor care, cu pereseverență, dăruire și altruism au păstrat, au sporit și au valorificat tezaurul arhivelor, fie ei lucrători ai acestei instituții, fie alți cercetători pasionați. Astfel au fost prezentate lucrările: *Din tainele unei profesii de credință* (Florica Dumitrică); *Arhivele Statului din Iași, repere monografice* (Gheorghe Rusu); *Privire istorică asupra filialei Arhivelor Statului Arad la cei 40 de ani de existență* (Ștefan Marinescu); *Dr. Pompei Samaritan — un medic pasionat de arhive* (Nicolae Țiripan). La acestea se adaugă comunicarea *Contribuții la istoria Muzeului Arhivelor*, semnată de Virgiliu Z. Teodorescu, ce se referă la agitata evoluție a unei instituții organice legată de Arhivele Statului, căreia i-a servit permanent interesele majore, acționînd ca „instrument de promovare a respectului cuvenit documentului”.

Demonstrînd o dată în plus corelația existentă între demersul istoric și documentul de arhivă, au fost supuse atenției o serie de comunicări privind diferite aspecte ale istoriei noastre: *Societăți culturale și studențești din Bucovina în lupta pentru unitate națională* (Gavril Irimescu); *Informații istorice inedite din arhivele ieșene* (Silviu Văcaru); *Contribuții documentare desprinse din cărțile vechi românești* (Vilică Munteanu); *Din activitatea Societății de istorie și arheologie a Comitatului Hunedoara pentru strîngerea și păstrarea arhivelor* (Ion Frățilă); *Un model de ascensiune socială în vremea Corvineștilor — nobili români din Ciula*

(Țara Hațegului) (Ioana Dregan); *Documente din arhive* bihorene privind situația școlii românești din Bihor la începutul secolului al XV-lea* (Ioan Popovici); *Istoria Slatinei oglindită în documente de arhivă* (Bogdan Bădițoiu); *Aromânii din Balcani în documentele filialei* (Gheorghe Radu).

IRINA HRIȚCU
MILIANA ȘERBU

Reuniunea Comitetului Internațional de Sigilografie

Între 11–14 septembrie 1990 la Keszthely (Ungaria) s-a desfășurat reuniunea anuală a Comitetului Internațional de Sigilografie, organism de specialitate al Consiliului Internațional al Arhivelor. Pe ordinea de zi s-au aflat problemele curente ca și obiectivele de viitor ale comitetului, dezbaterile având drept scop luarea măsurilor ce se impun în vederea concretizării acestora în conformitate cu exigențele științifice ale etapei pe care o parcurgem.

A reținut în primul rând atenția participanților *Vocabularul internațional de sigilografie*, aflat în faza de definitivare. Cu acordul tuturor membrilor, s-au refăcut unele definiții și s-au corectat unii termeni, astfel încât să se asigure uniformitatea necesară unui instrument de lucru cu caracter internațional.

Cu prilejul reuniunii la care ne referim s-a luat în discuție și problema elaborării lucrărilor de informare bibliografică în această direcție. S-a evidențiat faptul că *Introducerea bibliografică internațională* (în domeniul sigilografiei) este în curs de întocmire. Din unele țări s-au primit materiale sintetice, elaborate conform normelor arheografice recomandate, din alte state s-au trimis liste ce necesitau a fi revăzute, fie din punct de vedere al volumului (numărul mare de lucrări cuprinse), fie unele zone au rămas în afară, întrucât nu s-a reușit o colaborare eficientă cu corespondenții comitetului din țările respective. O situație asemănătoare s-a constatat și în ceea ce privește *Listele bibliografice anuale*.

S-a insistat pentru intensificarea preocupărilor de culegere a datelor, astfel încât în următorii doi ani aceste lucrări de mare importanță pentru formarea specialiștilor, a lucrătorilor din arhive, ca și a publicului larg să vadă lumina tiparului.

Ample dezbateri a prilejuit și analiza modelului în care s-a efectuat *Ancheta în privința tiparelor sigilare*, un alt obiectiv al comitetului, pentru care membrii săi au depus

În timpul simpozionului, domnul director general, Ion Munteanu a înmănat diplome de onoare și medalii jubiliare celor care, prin munca și strădania lor slujesc cu credință arhivele și prin aceasta, implicit, istoria neamului.

eforturi stăruitoare. Stefania Ricci Noé, președinta comitetului, a prezentat un raport succint asupra manuscriselor primite de la membri și corespondenți. În concluzie s-a subliniat faptul că rezultatul anchetei este în general mulțumitor, întrucât s-au pus în evidență date importante privind tiparele sigilare ce s-au păstrat, ca și stadiul în care acestea se găsesc din punct de vedere al posibilității cercetării (inventariate total sau parțial, publicate etc.). Comitetul a hotărât ca, în afară de datele statistice, să se dea publicității, pentru fiecare țară, câteva aprecieri de ordin general. În vederea concretizării acestui fapt, membrii comitetului, ca și corespondenții săi, au fost invitați să redacteze succinte rezumate în care să se releve problemele de mare importanță (epoca cronologică pe care o colecție o acoperă, valoarea istorică și artistică, starea de conservare etc.).

Raportul general referitor la ancheta privind tiparele sigilare urmînd a fi întocmit de cunoscutul cercetător polonez Al. Kuczynski va fi remis instituțiilor deținătoare de tipare sigilare din diferite țări.

Un alt punct de pe ordinea de zi, *tipologia sigiliilor*, a suscitat vii discuții, întrucât s-a constatat că există riscul ca tipologia propusă de secretarul comitetului (în scopul evidențierii mentalităților sigilatorului și a descifrării mesajului pe care acesta a voit să-l transmită prin intermediul imaginilor gravate în cîmp) să se confunde cu clasificarea recomandată în vocabularul internațional de sigilografie, realizat, cum se știe, în vederea inventarierii și ordonării tiparelor și impresiunilor sfragistice. Pentru a se evita o atare interpretare, s-au solicitat fiecărui membru și corespondent exemple de sigilii reprezentative sub aspectul semnificației elementelor însumate, astfel încât să se elaboreze un studiu general privind mesajul pe care aceste surse speciale ale istoriei îl aduce din epoca în care au fost create.

În problema conservării sigiliilor atenția s-a concentrat din nou asupra bulelor de plumb. A prezentat o comunicare documentată în legătură cu stadiul cercetărilor în acest domeniu Aldo Martini, reprezentant al arhivei Vaticanului, în final, acesta furnizând informații utile și formulând recomandări practice. În vederea urmăririi comportamentului bulelor de plumb afectate și tratate, s-a propus întocmirea unei fișe care să ofere posibilitatea controlării stării de conservare. În acest sens se va lua legătura, cu Comitetul de restaurare și conservare.

În vederea realizării, în perioada imediat următoare, a unui *Inventar informatic al sigiliilor*, reprezentarea Arhivelor Naționale Franceze, Martine Dalas-Garriques, va întocmi un studiu care va fi distribuit diferitelor țări în care există astfel de preocupări, în final urmînd a se culege datele necesare elaborării cu ajutorul echipamentului electronic, a unui instrument de evidență și informare științifică privind sursele sigilare.

Pentru a veni în sprijinul celor care elaborează lucrări avînd la bază vestigii sfragistice, comitetul a prezentat un proiect de *Ghid pentru descrierea iconografică a sigiliilor*. Pentru concretizarea acestui obiectiv s-au fixat domeniile ce vor sta în atenția autorilor și s-a indicat bibliografia care urmează să stea la baza elaborării ghidului.

Pe ordinea de zi a reuniunii de la Keszt-hey s-a aflat și problema utilizării sigiliilor ca material didactic în sprijinul formării profesionale a studenților și arhiviștilor. În vederea realizării acestui obiectiv s-a propus alcătuirea unor serii de diapozitive care, clasificate tematic și însoțite de succinte note explicative, să poată fi utilizate ca material didactic. Aldo Martini a prezentat, în cadrul reuniunii, un prim set de 36 diapozitive, ilustrînd prin imagini și date informative istoria sigiliilor începînd din antichitate și pînă în zilele noastre, parcurgerea

acesteia oferind posibilitatea cunoașterii noțiunilor de bază ale disciplinei sfragistice.

O atenție deosebită s-a acordat și activităților menite a facilita cunoașterea rolului sigiliilor de către marele public. În acest sens s-au evidențiat preocupările în vederea organizării de expoziții, avînd la bază izvoare sigilare. S-au inițiat astfel de manifestări în Italia (Arhiva Vaticanului), Suedia, Germania și România. Au fost de asemenea apreciate eforturile întreprinse de Arhivele Naționale din Spania în ceea ce privește desfășurarea unor cursuri de inițiere în sigilografie, prilej de a releva locul pe care îl ocupă această disciplină în formarea profesională a tinerilor.

Cu prilejul reuniunii au fost aduse la cunoștința comitetului deciziile conducerii Consiliului Internațional al Arhivelor în ceea ce privește înscrierea informațiilor generale privind activitatea diferitelor comitete în „Ianus”, urmînd ca studiile și lucrările mai ample să fie orientate spre revistele de profil din diferite țări, recomandîndu-se în mod deosebit *Revista franceză de heraldică și sigilografie* („Revue française d'héraldique et de sigillographie”). S-a subliniat totodată necesitatea luării unor măsuri în vederea activizării corespondenților”, astfel încît obiectivele comitetului să se concretizeze în cît mai multe țări.

Manifestare, științifică de prestigiu, reuniunea Comitetului Internațional de Sigilografie din toamna trecută, a prilejuit organizarea de către gazde a două expoziții sigilare (la Arhivele Statului din provincia Veszprem), ca și a unor excursii de documentare care au contribuit la creșterea eficienței activităților desfășurate și au facilitat cunoașterea preocupărilor specialiștilor maghiari în ceea ce privește valorificarea acestor fragile mărturii ale trecutului.

MARIA DOGARU